

EL LLENGUATGE

El ferrer de tall

Són ben coneguts els versos inicials del cèlebre monòleg de la peça teatral *El ferrer de tall*, de Frederic Soler: *El meu pare, que Déu l'hagi perdonat, era un mestre daguer honrat...* Vet ací una construcció a la qual amb un rigor gramatical excessiu i, alhora —cosa que és pitjor—, basat en una anàlisi errònia, hom es podria sentir fàcilment temptat de fer una esmena: *Que Déu hagi perdonat* en lloc de *Que Déu l'hagi perdonat*.

Efectivament, aquesta frase que constitueix una fórmula de pietat tradicional pot aparèixer, en la construcció que formen els versos de Frederic Soler, pel fet de figurar-hi incisa, com una típica oració subordinada adjectiva, de les dites explicatives, és a dir, de les que expliquen alguna cosa de l'antecedent, que en aquest cas seria, és clar, el grup nominal *el meu pare*. I si admetem aquesta anàlisi, seria ben evident que el complement directe del verb (*hagi perdonat*) essent ja representat pel suposat terme relatiu *que*, el pronom feble que hi figura anteponat exercint aquesta funció seria pleonàstic i caldria, per tant, eliminar-lo. És el que realment s'esdevé en una construcció com

*El meu pare, que tots ells el coneixen molt bé, era el secretari de l'entitat, que pot semblar idèntica a la de l'obra de Soler, en què el pronom feble *el* és realment pleonàstic, perquè duplica la funció del relatiu *que*, i és per consegüent incorrecte, encara que aquests pleonasmes siguin força habituals en la llengua col·loquial: el rigor sintàctic obligaria a eliminar-lo en un text de la llengua culta o literària. Però la identitat de les dues construccions indicades no és sinó aparent: en el text de Soler, el mot *que* no és pròpiament un terme relatiu sinó una conjunció, amb la qual introduïm certes oracions amb què expressem un desig, i que trobem en d'altres frases tan usuals com *Que Déu et beneeixi*, *Que passis un bon dia*, *Que tinguis sort*, normalment exclamatives. Doncs, *Que Déu l'hagi perdonat*, no és en el text indicat cap oració relativa, ni tan sols subordinada, sinó una independent incisa en una altra oració, i la supressió del pronom feble hi seria del tot desencertada. Notem, d'altra banda, que el relatiu *que* d'una relativa explicativa pot ésser substituït pel relatiu compost *el qual*, tal com es pot veure en el segon exemple, cosa, però, que no és possible en els versos de Pitarra.*

Albert Jané